

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Ольга Єршова,

*кандидат економічних наук, доцент, науковий співробітник лабораторії
дистанційного професійного навчання Інституту професійної освіти*

НАПН України, м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-3801-9730>

Анотація. Окреслено ролі педагогічних працівників у професійній освіті в умовах змішаного навчання під час війни. Констатована актуальність вміння застосовувати ІКТ для організації навчального процесу з кожної конкретної навчальної дисципліни. Підкреслена важливість вміння організувати педагогічні процеси онлайн таким чином, щоб здобувачі освіти були задіяні максимально, були їх активними учасниками а не спостерігачами і щоб не зважаючи на обставини воєнного часу, здобувачі відчували присутність педагога у ролі доброзичливого наставника. Акцентована увага на тому, що під час підготовки педагогічних працівників професійної освіти у навчальних закладах або на курсах підвищення кваліфікації необхідно крім прослуховування та засвоєння ними теоретичного матеріалу, обов'язково відпрацювати практично по етапах у повному обсязі власний фрагмент дистанційного курсу з навчальної дисципліни. Розроблена рекомендована логічна структура підготовки педагогічних працівників професійної освіти для здійснення змішаного навчання.

Ключові слова: педагогічний працівник професійної освіти, готовність педагога до використання ІКТ, педагогічні процеси онлайн, дистанційний курс

METHODS OF TRAINING TEACHING STAFF OF VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS FOR IMPLEMENTING MIXED LEARNING IN WAR CONDITIONS

Olha Yershova,

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Researcher of the Distance
Vocational Training Laboratory of the Institute of Vocational Education of NAES of
Ukraine, Kyiv, Ukraine*

Abstract. The roles of pedagogical workers in professional education in the conditions of mixed education during the war are outlined. The relevance of the ability to use ICT for the organization of the educational process in each specific educational discipline has been established. The importance of being able to organize pedagogical processes online is emphasized in such a way that students of education are involved as much as possible, are active participants and not observers, and so that, despite the circumstances of wartime, students feel the presence of a teacher in the role of a benevolent mentor. Emphasis is placed on the fact that during the training of professional education teachers in educational institutions or in advanced training courses, in addition to listening and learning the theoretical material, it is necessary to complete the entire part of the distance course on the educational discipline in stages. A recommended logical structure for the training of teachers of professional education for the implementation of blended learning has been developed.

Keywords: pedagogical worker of professional education, readiness of the teacher to use ICT, online pedagogical processes, distance course

Згідно Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» 103/98-ВР (2023) ст. 46. «Підготовка педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти здійснюється у вищих навчальних закладах та на їхніх спеціалізованих факультетах, а також в індустріально-педагогічних технікумах, коледжах, інженерно-педагогічних вищих навчальних закладах». Крім того «На посади педагогічних працівників можуть призначатися фахівці виробництва, сфери послуг, які мають вищу освіту і в подальшому здобувають відповідну психолого-педагогічну підготовку. (Частина друга статті 46 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV від 11.09.2003)». До педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти належать викладачі, педагоги з професійного навчання, вихователі, майстри виробничого навчання, старші майстри, старші майстри виробничого навчання, інструктори виробничого навчання, методисти, практичні психологи, соціальні педагоги, керівники фізичного виховання, керівники професійно-технічних навчальних закладів, науково-методичних та навчально-методичних установ, їх заступники та інші працівники, діяльність яких пов'язана з організацією і забезпеченням навчально-виховного процесу. (Частина перша статті 45 в редакції Закону N 1158-IV від 11.09.2003)

Враховуючи різноманітність педагогічних працівників у професійній освіті, очікуваним є той факт, що у процесі їх підготовки до впровадження та здійснення змішаного навчання особливої уваги потребує переосмислення ролі викладача, якою можуть бути: тьютор, підтримувач процесу, консультант, наставник, дослідник, експерт, менеджер та ін. Крім фахових знань, методичної обізнаності, дослідницьких навичок, пізнавальної активності тощо, які в сукупності визначають когнітивний компонент готовності педагога до використання засобів дистанційного та змішаного навчання, актуальним є вміння застосовувати ІКТ для організації навчального процесу з кожної конкретної навчальної дисципліни. Крім засобів комунікацій і проведення відеоконференцій та вебінарів, педагогічний працівник повинен знати особливості та можливості системи дистанційного навчання, що використовується у закладі освіти. Не достатньо підготувати теоретичний матеріал з дисципліни та пакет завдань для виконання та подальшого оцінювання. Важливо вміти організувати педагогічні процеси онлайн таким чином, щоб здобувачі освіти були задіяні максимально, були їх активними учасниками а не спостерігачами і щоб не зважаючи на обставини воєнного часу, здобувачі відчували присутність педагога у ролі доброзичливого наставника. Під час підготовки педагогічних працівників професійної освіти у навчальних закладах або на курсах підвищення кваліфікації необхідно крім прослуховування та засвоєння ними теоретичного матеріалу, обов'язково відпрацювати практично по етапах у повному обсязі власний фрагмент дистанційного курсу з навчальної дисципліни. Підготовка педагогічних працівників має передбачати різні форми проведення занять з ними (майстер класи, круглі столи, семінари, практичні заняття). Для них організатори повинні ретельно та наочно підготувати навчальні матеріали, доступні у будь-який час з будь-якого місця та проводити заняття згідно розкладу (оффлайн або онлайн у синхронному режимі). Під час них мають бути показані та відпрацьовані прийоми роботи з середовищем дистанційного навчання в контексті створення усіх компонентів дистанційного курсу.

При керуванні викладачем дистанційної та змішаної навчальної роботи обов'язковим є ведення, зберігання та надання звітів щодо діяльності учасників навчання,

здійснення контрольних заходів тощо. Тематичні блоки чи модулі у структурі дистанційних курсів мають містити дидактичні матеріали для контролю і самоконтролю навчально-пізнавальних дій, таким чином реалізується діагностична функція онлайн навчання, що дає змогу тому, хто навчається, виявити ефективність попередніх етапів навчання й, за необхідності, повторно й конфіденційно самовдосконалюватись. Обов'язковою складовою підготовки педагогічних працівників закладів професійної освіти до впровадження змішаного навчання кваліфікованих робітників є практичне навчання створювати електронні навчальні ресурси, застосовувати можливості системи дистанційного навчання для організації навчальних процесів у синхронному, асинхронному та біхронних режимах. Під час отримання базової освіти або підвищення кваліфікації педагогічних працівників професійної освіти потрібно здійснювати практичне виконання завдань із розробки електронних навчальних ресурсів – теоретичного матеріалу, пакетів завдань для виконання й оцінювання, засобів контролю навчальних досягнень (поточного, проміжного та підсумкового контролю), у тому числі тестів.

Педагоги професійної освіти під час навчання повинні: засвоїти принципи та засоби організації онлайн взаємодії (викладач – учень) заради досягнення кінцевої навчальної мети (учень – кваліфікований робітник): електронна дошка, демонстрація наочних матеріалів по темі заняття, спільний чат під час заняття з його учасниками, етичні та культурні засади спілкування онлайн; розробити власні частини дистанційного курсу у середовищі системи дистанційного навчання, яка використовується у ПТНЗ. Особливу увагу педагогів слід звернути на можливості та уміння створювати різні види діяльності та компоненти дистанційного курсу, які підлягають перевірці та оцінюванню.

Важливим документом у дистанційному курсі з навчальної дисципліни, у якому в системі фіксуються результати навчальних досягнень учнів, є електронний журнал. Дуже важливо навчити педагогічного працівника працювати з ним. Для цього потрібно практично здійснити створення компонентів дистанційних курсів, оцінки за які повинні потрапляти до електронного журналу. Під час змішаного навчання певна частина занять, зокрема лабораторних та практичних, проводять офлайн – в аудиторії, майстерні або робочому місці. Під час підготовки педагогічних працівників необхідно навчити ретельно формувати завдання у різних формах проведення занять для того, щоб усі оцінки за виконані учнями завдання потрапляли до журналу автоматично.

Надзвичайно важливо педагогічним працівникам практично відпрацювати отримання перелічених навичок. Процес навчання педагогічних працівників повинен бути організований таким чином, щоб пояснювати та показувати прийоми роботи у формі семінарів, тренінгів, майстер-класів. Та обов'язковою є самостійна робота над власними електронними ресурсами для відпрацювання розробки власних навчальних матеріалів.

Рекомендована логічна структура підготовки педагогічних працівників професійної освіти для здійснення змішаного навчання є наступною:

- реєстрація викладача у системі дистанційного навчання; вивчення його статусу та повноважень;
- реєстрація здобувачів освіти у системі дистанційного навчання; вивчення їх статусу та повноважень;
- приєднання групи до навчальної дисципліни у системі дистанційного навчання;
- вибір системи організації відео конференцій - наразі вони є численними та засвоєні багатьма з громадян. У контексті діяльності педагогічного працівника на практичному

занятті слід звернути увагу на планування занять та зустрічей онлайн (створення посилань на відеоконференції, їх поширення, розміщення у Календарі як у розкладі занять), на засоби організації взаємодії з учнями (електронна дошка, демонстрація наочних матеріалів, чат всередині групи під час заняття, можливості запису занять для подальшого перегляду за потреби);

- створення та приєднання до електронного навчального ресурсу з навчальної дисципліни документу «Календарний план вивчення дисципліни «АВС» у 20XX навчальному році»;

- організація створюваного дистанційного курсу згідно обраного формату (тижневий, тематичний, формат єдиної діяльності тощо), наповнення його структурних елементів згідно документу «Календарний план»;

- у кожному структурному елементі дистанційного курсу передбачити та навчитися розміщувати види діяльності, які не оцінюються (лекції, презентації з теми, посилання на електронні ресурси в інтернет) та ті, які оцінюються (семінари, тести, контрольні роботи, завдання для розрахункових, практичних та лабораторних робіт тощо);

- при організації останніх важливо навчитися практично призначити оцінки за виконання кожної роботи учнями та встановлювати зв'язок з електронним журналом з конкретної дисципліни для конкретної групи;

- організація підсумкового контролю в кінці семестру (екзамен або залік у вибраній педагогом формі).

Дана структура є логічно обґрунтованою, згідно неї повинна здійснюватися підготовка педагогічних працівників у формі семінарів, тренінгів, майстер класів тощо. При цьому потрібно по кожній позиції показати як це робити, а потім організувати виконання завдання самостійно. Дотримання окресленої структури є доцільним також при підготовці випускової роботи на фініші навчання педагогічних працівників та оцінювання їх готовності до організації та здійснення онлайн освітніх процесів у професійній освіті.

Висновки: запропонована логічна структура методики підготовки педагогічних працівників закладів професійної освіти до здійснення змішаного навчання в умовах війни є обґрунтованою доцільною. Вона сформувалася за майже 2 роки карантинних обмежень до початку повномасштабної війни. Особливості безпекових умов у регіонах під час війни висунули додаткові вимоги до побудови та змісту дистанційних курсів з навчальних дисциплін та розширили роль педагогічного працівника: тьютор, підтримувач процесу, консультант, наставник, дослідник, експерт, менеджер та ін. Розглянута методика підготовки педагогічних працівників закладів професійної освіти передбачає виконання ними, серед іншого, функцій фасилітатора.

Список посилань

Верховна Рада України. (2023). *Про професійну (професійно-технічну) освіту: Закон України № 103/98-ВР.* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>

Ершова, О. Л., Зуєва, А. Б., Кручек, В. А., Майборода, Л. А., Радкевич, О. П. & Субіна, О. (2023). *Змішане навчання майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти у воєнний та повоєнний час: методичний посібник.* ІПО НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738719>